

Beslisnota voor het college

Datum 21 februari 2019

Embargo tot 4 juni 2019

Openbaar

Onderwerp Starten procedure tot aanwijzing als gemeentelijk monument: Interbellum
Versienummer V1.1

Portefeuillehouder H.M.M. Schuttenbeld
Informant Henry Kranenburg
Afdeling Erfgoed
Telefoon (038) 498 2465
Email HL.Kranenburg@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel 6.1.4 We onderzoeken en koesteren het Zwolse erfgoed en zetten het in als één van de leidende en inspirerende thema's bij ruimtelijke ontwikkelingen
Begroting wijzigen Nee
Dekking ten laste van --

Parafering

datumparaaf

Afdelingshoofd
Barend van der Heiden
Portefeuillehouder
H.M.M. Schuttenbeld

Raad

- ☐ Informatienota voor de raad
- ☐ Opinienota voor de raad
- ☐ Beslisnota voor de raad
- ☒ n.v.t.

Bijlagen

1. Raadsbrief 'Start inventarisatie- en aanwijzingsproject gemeentelijke monumenten' (2008);
2. Selectiecriteria;
3. Categorieën
4. Redengevende omschrijvingen van de betreffende panden.

Ontwerp besluit

Het college besluit:

- 1 Een procedure tot aanwijzing als gemeentelijk monument conform de Erfgoedverordening Zwolle 2010 op te starten voor: Heinoseweg 6, Herenweg 100, Herenweg 102, Brederostraat 41 / Huygensstraat 27-45 en 28-46 / Jacob Catsstraat 2-20 (even) / Vondelkade 25, Koestraat 9-11 (oneven) / Bloemendalstraat 13-19 (oneven), Kuyterhuislaan 11, Oranje Nassaulaan 8, Parkstraat 16, 18, Parkweg 1, 2, 3, Parkweg 4, 5, Parkweg 6, Parkweg 7, 8, Prinses Julianastraat 51, Prinses Julianastraat 57 / Koningin Wilhelminastraat 37, Schuttevaerkade 2-32 (even) / Rembrandtlaan 1-5 (oneven), Veerallee 35, Veerallee 40, Veerallee 51, 52 / Oranje Nassaulaan 1-7 (oneven) / Koningin Sophiastraat 27, 29, Veerallee 53, 54, Wipstrikkeralee 43, Wipstrikkeralee 45, Wipstrikkeralee 117, Wipstrikkeralee 157, Van Nahuysplein 15, 16, 17, 17 A, 17 B, Van

Datum 21 februari 2019

Hattumstraat 2 A, 2 B, 4, Buitenkant 26, 26 A, Burg. Vos de Waelstraat 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 18 A, 18 B, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 36 A, 36 B, Hortensiastraat 31, Jacob Catsstraat 1, Prinses Julianastraat 66, Veemarkt 35, 36, 37, 38, 39, 40, Wipstrikkerallee 95, Van Karnebeekstraat 20 / Zuiderkerkstraat 29, 31, Venestraat 15, 17, Luttekestraat 1, Luttekestraat 35, Vechtstraat 108, 108 A, 110, 110 A / Rhijnvis Feithlaan 43, 43 A, Diezerstraat 29, nabij Haersterveerweg (kazemat 1), nabij Haersterveerweg (kazemat 2), nabij Bergkloosterweg (kazemat), Kuyterhuislaan ongenummerd, Langenholterdijk ongenummerd, Glinthuisweg ongenummerd, Fabrieksweg 40 (bij), Korte Luttekestraat 1 T1, Ridder Zwederlaan 1, Kranenburgweg 7, Burg. van Roijensingel ongenummerd, Almelose Kanaal ongenummerd, Gasthuisplein ongenummerd, Kranenburgweg 29 T1, Diezerstraat 64, Rodehaanstraat ongenummerd op grond van bijgevoegde redengevende omschrijvingen.

- 2 In overleg te treden met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en met de eigenaar van Buitenkant 26, 26 A om te onderzoeken of aanwijzing als gemeentelijk monument na afvoering als (vanwege beschermd) rijksmonument mogelijk is.

Collegebesluit d.d.:

- ☐ Conform
- ☐ Gewijzigd
- ☐ Aangehouden
- ☐ Teruggenomen

Datum 21 februari 2019

Inleiding

In Zwolle staan veel bijzondere historische gebouwen. Een deel daarvan is aangewezen als monument. Een groot deel nog niet, terwijl er wel sprake is aanwezige monumentale waarden. Daarom is, in vervolg op een initiatiefvoorstel vanuit de gemeenteraad, besloten een meerjarig project te starten om de lijst met gemeentelijke monumenten uit te breiden tot een representatieve gemeentelijke monumentenlijst, zie bijlage 1.

Van inventarisatie naar monument

In deze beslisnota wordt voorgesteld om een procedure op te starten om de (top)resultaten van de inventarisatie van objecten uit het Interbellum aan te wijzen als gemeentelijk monument. Het Interbellum is de tijdspanne van de Eerste Wereldoorlog tot de Tweede Wereldoorlog (1915-1940) in de eerste helft van de 20ste eeuw.

Beoogd effect

Het opstarten van een procedure tot aanwijzing van genoemde objecten als gemeentelijk monument. Dit heeft als doel: het duurzaam instandhouden van belangrijke cultuurhistorische en monumentale waarden.

Argumenten

1.1 Inventarisatie en aanwijzing om leemtes in de gemeentelijke monumentenlijst op te vullen

Gemeentelijke monumenten zijn gebouwen of andere objecten die van lokaal of regionaal belang zijn en door de gemeente worden aangewezen¹. Toen de gemeente Zwolle vanaf het midden van de jaren 80 van de vorige eeuw gemeentelijke monumenten aanwees, richtte het beschermingsbeleid zich op de zogeheten 'jonge bouwkunst' uit de periode 1850-1940. Dit is verklaarbaar omdat de rijksmonumenten (dit zijn gebouwen of andere objecten die van nationaal belang zijn en door het Rijk worden aangewezen) in die tijd uit de periode tot 1850 dateerden. De Zwolse gemeentelijke monumentenlijst bestaat daardoor hoofdzakelijk uit monumenten van deze 'jongere bouwkunst', veelal uit de periode van ca. 1850-1910. De lijst omvatte veelal de bouwstijlen neorenaissance, eclecticisme en jugendstil. Dit betreft een relatief beperkte periode met een relatief beperkt aantal bouwstijlen.

1.2 Inventarisatie vormt de basis

Het Monumenten Advies Bureau heeft in de periode 2015/2016 onderzoek gedaan naar het gebouwde erfgoed uit de periode van het Interbellum. Deze periode is sterk onderbelicht op de gemeentelijke monumentenlijst. Slechts 15 willekeurige objecten zijn sinds de jaren 80 van de vorige eeuw aangewezen².

"In de jaren 1914-1930, praktisch echter vanaf het vredesjaar 1918, is een ware bouwwoede over Zwolle vaardig geworden", zo schreef professor L. van Vuuren, hoofd van het Geographisch Instituut van de Rijksuniversiteit Utrecht in 1937 in zijn sociaal-geografisch en economisch onderzoek van Zwolle. Er werden 3.148 woningen gebouwd, aanvankelijk zonder vastomlijnd uitbreidingsplan. Dit betekende een stijging van 41,5% ten opzichte van het woningenbestand in 1919. Het bebouwde oppervlak van Zwolle steeg met meer dan 50%. Dit laatste is voornamelijk te verklaren uit bouw van

¹ Het is een misverstand dat dit slechts monumenten in gemeentelijk eigendom betreffen.

² Gemeentelijke monumenten uit het interbellum in Zwolle: Albert Cuypstraat 1-15 (hofje), Assendorperstraat 48, Assendorperstraat 205-207 (vm. St. Josefkerk), Binnengasthuisstraat 14-53, Burgemeester van Roijensingel ong. (VVV banken), Eekwal ong. (Palvu), Eekwal 1, Haersterveerweg 27 (Rodenburg), Potgietersingel ong. (bank), Rembrandtlaan 7-9, Veerallee 29-30 (Celeanum), Van Nahuysplein 11, Walstraat 45-47, Westerlaan 40 (Marnixschool), Windesheimstraat 1 (Jeruzalemkerk).

Datum 21 februari 2019

vooral grondgebonden woningen in ruim opgezette complexen, vaak in een tuinwijkachtige setting. Woonde rond 1850 nog 60% van alle Zwollenaren in de binnenstad, in 1930 was dit percentage geslonken tot 17%. Zwolle kreeg in het Interbellum een heel nieuw gezicht, met mooie nieuwe middenstandsbuurtten, een verdichtende lintbebouwing langs de uitvalswegen en allerlei moderne voorzieningen op het gebied van telefonie, elektriciteit en infrastructuur.

1.3 Project met burgerparticipatie

Het inventarisatie- en aanwijzingsproject wordt met burgerparticipatie uitgevoerd. Enerzijds konden Zwollenaren objecten aandragen. Er zijn diverse objecten uit de periode van het Interbellum aangeleverd. Daarvan zijn er uiteindelijk 17 in de voorliggende selectie beland. Ook heeft de eigenaar verzocht tot aanwijzing van begraafplaats Kranenburg als gemeentelijk monument.

Anderzijds is een 'selectiecommissie' ingesteld die bestaat uit diverse organisaties uit de Zwolse gemeenschap³. De selectiecommissie heeft in diverse bijeenkomsten over objecten uit het Interbellum geadviseerd. Als toetsingskader gelden in Zwolle 6 selectiecriteria. Zie bijlage 2.

De selectiecommissie adviseert om een procedure tot aanwijzing als gemeentelijk monument op te starten voor de aangegeven objecten. Na nader interieuronderzoek zijn, vanwege de aanwezige interieurafwerkingen, ook Heinoseweg 6 en Wipstrikkerallee 95 toegevoegd.

De zorgvuldig overwogen lijst die nu voorligt, bestaat uit 48 objecten en 5 complexen. Deze objecten en complexen zijn onderverdeeld in de categorieën wonen, onderwijs, religie, handel, militair erfgoed en overige. Zie bijlage 3.

1.4 Besluitvormingsprocedure conform de Erfgoedverordening Zwolle 2010

Na uw (onderhavige) besluit tot het opstarten van de aanwijzingsprocedure, vindt de besluitvormingsprocedure plaats conform de systematiek zoals vastgelegd in de Erfgoedverordening Zwolle 2010 en de Algemene wet bestuursrecht. In de redengevende omschrijving staat beschreven wat beschermenswaardig is. Dit gaat hoofdzakelijk om het casco, waaronder de voor- en achtergevel, bouwmuren, kapconstructie en (afhankelijk van het object) eventueel bewaard gebleven historische interieurafwerkingen. Zie bijlage 4.

2.1 Buitenkant 26, 26 A van rijksmonument naar gemeentelijk monument?

Buitenkant 26, 26 A is aangewezen als rijksmonument. In de redengevende omschrijving staat:

Bij Buitenkant 26, De aan de Waterstraat gelegen resten van de stadsmuur welke van belang zijn wegens bijzondere oudheidkundige waarde.

Tijdens bouwhistorisch onderzoek is echter slechts een klein restant van de stadsmuur aangetroffen. Het pand is, naast de aanwezigheid van de stadsmuur, van belang als zeer gaaf en zeldzaam voorbeeld van een kort voor de Tweede Wereldoorlog gebouwd en in een boven- en benedenwoning ingedeeld huis. De oorspronkelijke indeling en de daarbij behorende interieurafwerking uit 1937 bleef bijzonder gaaf bewaard en is zeer zeldzaam.

³ Zwolse Historische Vereniging, het Zwolse Architectuur Podium, Vereniging Vrienden van de Stadskern Zwolle, Stichting Levende Stadsgeschiedenis Zwolle, het Oversticht en het team monumentenzorg.

Datum 21 februari 2019

De rijksmonumentenstatus, met een zogeheten 'vanwege bescherming', beschermt niet het pand zelf, met de typische overkraagde verdieping en het interieur. Een gemeentelijke monumentenstatus kan zowel de bebouwing uit 1937 als de aanwezige restanten van de stadsmuur beschermen. Momenteel wordt bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) afgetast of de rijksmonumentenstatus kan vervallen ten faveure van de gemeentelijke monumentenstatus.

We stellen voor om in overleg te treden met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en met de eigenaar van Buitenkant 26, 26 A om te onderzoeken of aanwijzing als gemeentelijk monument na afvoering als (vanwege beschermd) rijksmonument mogelijk is.

Risico's

Een eigenaar kan weerstand hebben tegen aanwijzing van het object als gemeentelijk monument en kan een juridische procedure starten.

Financiën

Voor het inventarisatie- en aanwijzingsproject zijn al (incidenteel) middelen beschikbaar gesteld. Eventuele financiële bijdragen op grond van de Subsidieverordening Stedelijke Vernieuwing (restauratie/onderhoud) worden geput uit de daarvoor gereserveerde middelen.

Communicatie

We hebben eigenaren/gebruikers van de onderzochte panden gevraagd medewerking te verlenen aan het veldwerk met een bezoek in het pand. De selectiecommissie heeft de resultaten van het veldwerk beoordeeld en adviseert uw college in deze.

De belanghebbenden worden schriftelijk op de hoogte gesteld van de start van de formele aanwijzingsprocedure. De eigenaar van een beoogd monument wordt daarin onder meer geïnformeerd over wat een aanwijzing als gemeentelijk monument betekend.

Verder wordt een informatieavond georganiseerd waarin uitleg wordt gegeven en reacties kunnen worden gegeven. Daarbij wordt onder meer ook informatie gegeven om mogelijke angsten weg te nemen. Een monument wordt niet 'bevroren' en er zijn meer mogelijkheden dan bijvoorbeeld (de fabel) dat er nog geen 'spijker in de muur mag worden geslagen zonder toestemming'. Verder wordt er gewezen op restauratie/onderhoud subsidiemogelijkheden, laagrentende leningen en laagdrempelig contact met Monumentenzorg bij vragen etc. Daarnaast heeft iedere belanghebbende de mogelijkheid van een persoonlijk gesprek met Monumentenzorg. Ook wordt hem/haar de mogelijkheid geboden (mondeling dan wel schriftelijk) een zienswijze in te dienen. Zelfstandige bestuursorganen zoals Staatsbosbeheer, openbare lichamen zoals het waterschap en nutsbedrijf Enexis worden separaat geïnformeerd. De meedenkende burgers (burgerparticipatie) worden op de hoogte gesteld van de uitkomsten ten aanzien van het door hen ingediende object.

Vervolg

- Advies vragen aan de monumentencommissie;
- De eigenaren van het beoogde monument informeren en de mogelijkheid bieden tot het indienen van een zienswijze;
- Collegevoorstel over het al dan niet definitief aanwijzen van een voorgedragen gebouw als gemeentelijk monument.

Datum 21 februari 2019

- In overleg te treden met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en met de eigenaar van Buitenkant 26, 26 A om te onderzoeken of aanwijzing als gemeentelijk monument na afvoering als (vanwege beschermd) rijksmonument mogelijk is.

Openbaarheid

Embargo vanwege:

- geen officieel besluit tot aanwijzing doch een procedureel besluit tot het opstarten van een procedure tot aanwijzing;
- het vragen van advies aan de monumentencommissie en het informeren van de belanghebbenden, het geven van een mogelijkheid tot zienswijze etc. vergt de nodige tijd en
- op het moment dat uw college daadwerkelijk besluit over al dan niet aanwijzen tot monument is dat besluit openbaar.